ประโยค ป.ธ. ๓
ปัณหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๗ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

๑. อักขระเช่นไร ชื่อว่าพยัญชนะ ฯ และคำว่า "พยัญชนะ" นั้น แปลว่าอย่างไร ฯ เฉพาะพยัญชนะอวรรค มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

๒. ในพยัญชนะสนธิ สัญโญโค มีวิธีซ้อนกี่อย่าง ฯ อะไรบ้าง ฯ นกฺขมติ จัดเข้าในอย่างไหน ฯ ยถายมฺปทีโป เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สารีปุตฺโต เป็นนามนามชนิดไหน ฯ

ข. รญฺโญ เป็นวิภัตติไหนบ้าง ฯ

ค. ปกติสังขยา กับ ปูรณสังขยา ต่างกันอย่างไร ฯ

ฆ. เอต ศัพท์ เป็นสัพพนามชนิดไหน ฯ เป็นได้กี่ลิงค์ ฯ

ง. โต, ตฺถ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายวิภัตติอะไร ฯ

๔. ในอาขยาต จัดวาจกไว้เท่าไร ฯ วาจกไหนลงปัจจัยอะไร ฯ จงแก้คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้ :-

ก. เอกจฺเจ (อิตฺถิโย) สตฺถุ ปุรโต นจฺจิตุ์ อารภิ ฯ

ข. ปติตกาเล หตฺโถ วา ปาโท วา ภิชฺเชยฺยุ์ ฯ

ค. มทฺทิตุ์ เปสิยนฺตี หตฺถี ทูรโต ปฏิกฺกมิ ฯ

๕. การกำหนดรูปของสาธนะนั้น ๆ ต้องอาศัยอะไรเป็นหลัก จงอธิบาย ฯ ปารคู (ชโน), โพธิ (ญาณ์) ลงปัจจัยอะไร เป็นรูป และสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าทวันทวสมาส ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ มาตาปิตโร, ตณฺหกฺขโย เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๗. เสฏฐตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ สามญฺญ, กุฏุมฺพิโก, ปณฺณรสี ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. อักขระที่เหลือจากสระ ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อว่า พยัญชนะ ฯ และคำว่า "พยัญชนะ" นั้น แปลว่า ทำเนื้อความให้ปรากฏ ฯ เฉพาะพยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห ฬ อำ ฯ

๒. ในพยัญชนะสนธิสัญโญโค มีวิธีซ้อน ๒ อย่างฯ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันอย่าง ๑ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่าง ๑ ฯ

นกฺขมติ จัดเข้าในวิธีซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน ฯ

ยถายมฺปทีโป เป็นโลปสระสนธิ และอาเทสนิคคหิตสนธิ ฯ ตัดเป็น ยถา - อยำ - ปทีโป ระหว่าง ยถา - อยำ ลบสระ อ ที่ อยำ ต่อเป็น ยถายำ ตามหลักที่ว่า ถ้าสระ ๒ ตัวมีรูปไม่เสมอกัน ลบสระเบื้องปลายบ้างก็ได้

ระหว่าง ยถายำ - ปทีโป แปลงนิคคหิตที่ ยถายำ เป็น ม ต่อเป็น ยถายมฺปทีโป ตามหลักที่ว่า ถ้าพยัญชนะวรรคอยู่ข้างหลังมีนิคคหิตอยู่ข้างหน้าให้แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุดวรรคได้ ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้ คือ

ก. สารีปุตฺโต เป็นอสาธารณนาม ฯ

ข. รณฺโญ เป็นจตุตถีวิภัตติ และฉัฏฐีวิภัตติ ฯ

ค. ปกติสังขยา กับ ปูรณสังขยา ต่างกันอย่างนี้ คือ ปกติสังขยา ได้แก่ การนับโดยปกติ เป็นต้นว่าหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า สำหรับนับนามนามให้รู้ว่ามีประมาณเท่าใด ส่วนปูรณสังขยา สำหรับนับนามนามที่เต็มในที่นั้น ๆ คือ นับเป็นชั้น ๆ เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า ฯ

ฆ. เอต ศัพท์ เป็นนิยมวิเสสนสัพพนาม เป็นได้ ๓ ลิงค์ ฯ

ง. โต ปัจจัย เป็นเครื่องหมายตติยาวิภัตติและปัญจมีวิภัตติ

ส่วน ตฺถ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภัตติ ฯ

๔. ในอาขยาตจัดวาจกไว้ ๕ วาจกในแต่ละวาจกลงปัจจัยดังนี้

กัตตุวาจก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ, เอ, ย, ณุ, ณา, นา, ณุหา, โอ, เณ, ณย

กัมมวาจก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อาคม หน้า ย ด้วย

ภาววาจก ลง ย ปัจจัย

เหตุกัตตุวาจก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ เณ, ณย, ณาเป, ณาปย

เหตุกัมมวาจก ลงปัจจัย ๑๐ ตัวนั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ ณาเป ด้วย ลง ย ปัจจัยกับทั้ง อิ อาคม หน้า ย ด้วย ฯ

ได้แก้คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ดังนี้

ก. เอกจฺจา (อิตฺถิโย) สตฺถุ ปุรโต นจฺจิตุ์ อารภึสุ ฯ

ข. ปติตกาเล หตฺโถ วา ปาโท วา ภิชฺเชยฺย ฯ หรือ ปติตกาเล หตฺโถ จ ปาโท จ ภิชฺเชยฺยุ์ ฯ

ค. มทฺทิตุ์ เปสิยมาโน หตฺถี ทูรโต ปฏิกฺกมิ ฯ

๕. การกำหนดรูปของสาธนะนั้น ๆ ต้องอาศัยรูปวิเคราะห์เป็นหลัก คือ รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใดเป็นกัตตุวาจกก็ดี เป็นเหตุกัตตุวาจกก็ดี สาธนะนั้นเป็นกัตตุรูป, รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใด เป็นกัมมวาจกก็ดี เหตุกัมมวาจกก็ดี สาธนะนั้น เป็นกัมมรูป, รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใด เป็นภาววาจก สาธนะนั้น เป็นภาวรูป ฯ

ปารคู ลง รู ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ ตั้งวิเคราะห์ว่า ปารๆ คจฺฉติ สีเลนาติ ปารคู (ชโน) ฯ

โพธิ ลง อิ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า พุชฺฌติ เตนาติ โพธิ (ญาณ์) ฯ

๖. สมาสที่มีนามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า ทวันทวสมาส มี ๒ อย่าง คือ สมาหารทวันทวสมาส ๑ อสมาหาร-ทวันทวสมาส ๑ ฯ

มาตาปิตโร เป็นอสมาหารทวันทวสมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า มาตา จ ปิตา จ มาตาปิตโร ฯ

ตณฺหกฺขโย เป็นฉัฏฐีตัปปุริสสมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า ตณฺหาย ขโย ตณฺหกฺขโย ฯ

๗. เสฏฐตัทธิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตร, ตม, อิยิสฺสก, อิย, อิฏฺฐ ฯ

สามญฺญ ลง ณฺย ปัจจัย ในภาวตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า สมณสฺส ภาโว สามญฺญ ฯ

กุฏุมฺพิโก ลง อิก ปัจจัย ในตทัสสัตถิตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า กุฏุมฺพ อสฺส อตฺถีติ กุฏุมฺพิโก (ชโน) ฯ

ปณฺณรสี ลง อี ปัจจัย ในปูรณตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า ปณฺณรสนฺนำ ปูรณี ปณฺณรสี ฯ
